

MỐI LIÊN HỆ TƯƠNG HỖ GIỮA TÍNH KHOA HỌC VÀ TÍNH GIÁO DỤC TRONG GIẢNG DẠY LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ Ở THỜI ĐẠI SỐ

Hồng Thị Minh
Trường Đại học Mỹ thuật công nghiệp

Tóm tắt: Đổi mới phương pháp giảng dạy lý luận chính trị ở các cơ sở giáo dục đại học trong thời đại giáo dục số là yêu cầu tất yếu nhằm bảo đảm nâng cao chất lượng đào tạo và hội nhập quốc tế. Giảng dạy lý luận chính trị trong thời đại số không chỉ đặt ra yêu cầu giảng viên phải đổi mới phương pháp giảng dạy, đổi mới tư duy, sinh viên luôn chủ động và là trung tâm của quá trình học tập mà cần nhận thức và giải quyết hiệu quả mối quan hệ biện chứng giữa tính khoa học và tính giáo dục trong quá trình dạy học nhằm định hướng tư tưởng, chính trị, xây dựng niềm tin, bồi dưỡng lý tưởng cách mạng, đạo đức, trách nhiệm xã hội cho sinh viên. Đồng thời, tạo nền tảng để nội dung trí thức khoa học của các môn lý luận chính trị có cơ sở lý luận, khách quan, phù hợp với thực tiễn... giúp sinh viên hình thành tư duy lý luận, phương pháp tư duy biện chứng, sáng tạo.

Từ khóa: Đổi mới phương pháp giảng dạy; Giảng dạy lý luận chính trị; Giáo dục số.

THE INTERRELATIONSHIP BETWEEN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL ASPECTS IN TEACHING POLITICAL THEORY IN THE DIGITAL AGE

Abstract: Innovating teaching methods for political theory in higher education institutions in the digital age is an essential requirement to ensure improved training quality and international integration. Teaching political theory in the digital age not only requires lecturers to innovate teaching methods and thinking, and students to be proactive and at the center of the learning process, but also necessitates effectively understanding and addressing the dialectical relationship between scientific and educational aspects in the teaching process. This aims to guide students' ideology and politics, build their beliefs, and cultivate revolutionary ideals, ethics, and social responsibility. Simultaneously, it creates a foundation for the scientific content of political theory subjects to be theoretically sound, objective, and relevant to practice, helping students develop theoretical thinking, dialectical thinking methods, and creativity.

Keywords: Innovation in teaching methods; Teaching political theory; Digital education.

Nhận bài: 08/01/2026

Phản biện: 28/02/2026

Duyệt đăng: 04/03/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Triển khai chuyển đổi số trong giáo dục đặt ra yêu cầu đổi mới toàn diện hệ thống giáo dục quốc dân, trong đó có đổi mới phương pháp và hình thức giảng dạy các môn lý luận chính trị (LLCT) bậc đại học. Giảng dạy các môn LLCT hiện nay, không chỉ đảm bảo tính khoa học, khách quan, chính xác về nội dung mà còn đòi hỏi tính giáo dục sâu sắc để hình thành thế giới quan, nhân sinh quan và bản lĩnh chính trị cho sinh viên (SV). Bài viết phân tích, làm rõ mối quan hệ tương hỗ giữa tính khoa học và tính giáo dục trong giảng dạy LLCT. Đồng thời, kiến lập cơ sở lý luận và thực tiễn cho việc đổi mới phương pháp, hình thức giảng dạy phù hợp với bối cảnh thời đại số.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Tính khoa học và tính giáo dục trong giảng dạy lý luận chính trị ở thời đại số

Tính khoa học là nguyên tắc cốt yếu trong nghiên cứu, giảng dạy LLCT, giúp tạo ra tri thức đáng tin cậy, thúc đẩy kinh tế - xã hội phát triển bền vững và là quốc sách hàng đầu cho sự sáng tạo. Nội dung giảng dạy LLCT trước hết phải được xây dựng trên cơ sở hệ thống lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và

đường lối, chủ trương của Đảng Cộng sản Việt Nam, đây là nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho hành động cách mạng. Điều này, đòi hỏi giảng viên (GV) cần vận dụng tư duy biện chứng duy vật để luận giải khoa học, thuyết phục các vấn đề chính trị - xã hội, giúp SV hiểu được bản chất và xu hướng vận động của hiện thực. Giá trị khoa học của lý luận nằm ở khả năng phản ánh hiện thực một cách khách quan, biện chứng và định hướng hành động thực tiễn. V.I.Lênin đã chỉ rõ: “Không có lý luận cách mạng thì cũng không thể có phong trào cách mạng”, quan điểm này là sự khẳng định: lý luận không tách rời thực tiễn mà là điều kiện tiên quyết để định hướng, tổ chức và dẫn dắt hành động thực tiễn. Tính khoa học trong giảng dạy LLCT hiện nay, đòi hỏi phải thường xuyên cập nhật sự biến động đa chiều trong đời sống hiện thực của thế giới đương đại, đồng thời phản ánh đúng thực tiễn phát triển của đất nước. Do đó, trong quá trình giảng dạy LLCT, GV cần định hướng để SV có khả năng tư duy độc lập, phản biện, vận dụng sáng tạo vào giải quyết các vấn đề thực tiễn, góp phần bảo vệ và phát triển nền tảng tư tưởng của Đảng trong bối cảnh mới. Giảng

dạy LLCT hiện nay, không chỉ là quá trình truyền đạt tri thức khoa học về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối của Đảng cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam mà phải coi đó là hoạt động giáo dục chính trị - tư tưởng sâu sắc, định hướng cho SV về thế giới quan, nhân sinh quan và phương pháp luận khoa học. Tính giáo dục thể hiện ở việc giúp SV nhận thức đúng đắn bản chất cách mạng, khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin - nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho hành động của Đảng ta. C. Mác đã chỉ rõ: “Vũ khí của sự phê phán không thể thay thế được sự phê phán của vũ khí; lực lượng vật chất chỉ có thể bị đánh đổ bằng lực lượng vật chất; nhưng lý luận cũng trở thành lực lượng vật chất, một khi nó thâm nhập vào quần chúng”. Điều đó cho thấy, vai trò giáo dục của LLCT nằm ở việc định hướng, cổ vũ và tổ chức hành động cách mạng thực tiễn của con người.

Giáo dục số mở ra khả năng đổi mới phương pháp và hình thức giảng dạy LLCT theo hướng hiện đại, linh hoạt và tương tác cao. Các nền tảng học tập trực tuyến, học liệu số, lớp học thông minh, sự phát triển của trí tuệ nhân tạo,... giúp GV mở rộng không gian truyền đạt tri thức, tăng khả năng tự học, tự nghiên cứu của SV. Kết quả khảo sát gần đây cho thấy: 85,7% GV và 97,3% SV đã hoặc đang sử dụng ChatGPT trong quá trình học tập, nghiên cứu, giảng dạy. Trong số đó có: 46,4% GV và 51,3% SV cho rằng ChatGPT trong học tập, giảng dạy LLCT mang lại hiệu quả cao. Điều đó, phản ánh yêu cầu khách quan của việc vận dụng sáng tạo tinh thần biện chứng của chủ nghĩa Mác - Lênin vào thực tiễn giáo dục hiện nay. Mặc dù vậy, thời đại số cũng đặt ra thách thức đối với công tác giáo dục LLCT. Sự lan tỏa nhanh chóng của thông tin đa chiều, trong đó có các quan điểm sai trái, thù địch, làm cho việc định hướng chính trị - tư tưởng cho SV trở nên phức tạp hơn. Để hạn chế nhược điểm đó, đòi hỏi GV phải có năng lực khoa học, bản lĩnh chính trị, kỹ năng số và khả năng tư duy phản biện vững chắc, giúp SV chủ động “chiếm lĩnh không gian số” bằng tri thức khoa học, lập trường cách mạng và phương pháp sư phạm hiện đại.

2.2. Sự tương tác biện chứng giữa tính khoa học và tính giáo dục trong giảng dạy lý luận chính trị ở thời đại số

Tính khoa học và tính giáo dục luôn có mối quan hệ thống nhất biện chứng trong giảng dạy LLCT, tính khoa học là điều kiện, tiền đề bảo đảm

cho tính giáo dục đạt hiệu quả thực chất và bền vững. Thiếu cơ sở lý luận khoa học, hoạt động giáo dục dễ rơi vào giáo điều, cảm tính, làm suy giảm sức thuyết phục, thậm chí làm méo mó bản chất cách mạng và nhân văn của chủ nghĩa Mác - Lênin. Tính khoa học trong giảng dạy LLCT thể hiện: Nội dung giảng dạy phải dựa trên nền tảng thế giới quan và phương pháp luận duy vật biện chứng, phản ánh đúng bản chất và quy luật khách quan của đời sống xã hội. Điều này đòi hỏi, GV phải nắm vững, vận dụng sáng tạo hệ thống tri thức lý luận Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng vào quá trình giáo dục nhằm bảo đảm cơ sở lý luận vững chắc, giúp SV hình thành nhận thức đúng đắn, niềm tin khoa học và năng lực tư duy phê phán... Như vậy, tính khoa học không chỉ là nền tảng tri thức mà còn là điều kiện quyết định để tính giáo dục phát huy tác dụng, giúp SV chuyển hóa tri thức lý luận thành niềm tin, lý tưởng và hành động cách mạng. Đó là cơ sở để giảng dạy LLCT thực hiện trọn vẹn sứ mệnh cao cả: bồi dưỡng con người có tri thức, có bản lĩnh và có lý tưởng trong thời đại số.

Tính khoa học không tồn tại như một giá trị tự thân mà hướng tới một mục đích cao hơn, đó là tính giáo dục. Mọi tri thức khoa học được truyền đạt trong quá trình dạy học đều nhằm hình thành ở người học thế giới quan khoa học, nhân sinh quan cách mạng, bồi dưỡng phẩm chất chính trị, lý tưởng và trách nhiệm xã hội. Lý luận chỉ có sức mạnh khi nó gắn với đời sống, hướng dẫn hành động và góp phần cải biến hiện thực; cũng như tri thức khoa học chỉ có ý nghĩa khi phục vụ mục tiêu giáo dục con người cách mạng. Do đó, nội dung giảng dạy LLCT không phải là tuyên truyền chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, chủ trương, đường lối của Đảng, không phải yêu cầu SV chấp nhận một cách khiên cưỡng, giáo điều. Mục đích của hoạt động này là giúp SV có thể giới quan khoa học, nhân sinh quan cách mạng, nhận thức đúng đắn về đường lối lãnh đạo của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, làm nền tảng để SV có bản lĩnh chính trị vững vàng trong một thế giới thông tin có nhiều mâu thuẫn, đối lập. Tính giáo dục thể hiện: giảng dạy LLCT không chỉ truyền đạt kiến thức, mà còn khơi dậy niềm tin, hun đúc lý tưởng và định hướng giá trị sống cho SV. Đó là quá trình chuyển hóa tri thức khoa học thành niềm tin, thái độ và hành vi chính trị - xã hội tích cực. Mỗi bài giảng LLCT, khi được xây dựng trên cơ sở khoa học, sẽ trở thành

công cụ giáo dục hiệu quả, giúp SV nhận thức sâu sắc về con đường phát triển của dân tộc, vai trò lãnh đạo của Đảng và trách nhiệm cá nhân đối với Tổ quốc.

Trong giảng dạy LLCT, tính khoa học và tính giáo dục không tồn tại tách rời mà thống nhất biện chứng với nhau, cùng quy định, chi phối và bổ sung cho nhau trong toàn bộ quá trình dạy và học. Sự thống nhất đó vừa là bản chất, vừa là điều kiện đảm bảo cho việc giáo dục, tiếp nhận và phát triển thế giới quan, phương pháp luận khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng trở nên sinh động, hiệu quả và có sức cảm hóa sâu sắc đối với người học trong bối cảnh chuyển đổi số hiện nay. Tính khoa học bảo đảm cho nội dung giảng dạy phản ánh đúng bản chất, quy luật của đời sống chính trị - xã hội, còn tính giáo dục là mục đích cao nhất, hướng toàn bộ tri thức ấy vào việc hình thành nhân cách, lý tưởng và trách nhiệm công dân xã hội chủ nghĩa. Nếu tách rời hoặc tuyệt đối hóa một yếu tố nào đó sẽ làm suy giảm hiệu quả giáo dục chính trị - tư tưởng. Tính khoa học làm cho tính giáo dục có cơ sở lý luận vững chắc, giúp giáo dục trở nên thuyết phục, sâu sắc. Chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước sẽ thuyết phục được người học khi được lập luận, giải thích trên cơ sở các nguyên lý, quy luật khách quan và hiện thực của đời sống xã hội, nếu không sẽ rất dễ rơi vào cảm tính, giáo điều. Bên cạnh đó, những quy luật xã hội tuy khách quan nhưng nó mang tính xu hướng; các sự vật, hiện tượng lịch sử xã hội mang bản chất xã hội nhưng được xem xét ở cả lát cắt “lịch đại” và “đồng đại”. Do đó, dù khách quan nhưng nếu không có tính giáo dục định hướng, nhân văn hóa thì tính khoa học sẽ trở nên khô khan, xa rời thực tiễn, xa rời mục đích cao nhất là vì con người.

Giáo dục số tạo điều kiện thuận lợi để tính khoa học được mở rộng qua việc khai thác tri thức mở, dữ liệu số, phân tích và luận giải các vấn đề LLCT một cách logic, khách quan và thuyết phục. Tính giáo dục khơi dậy ý thức công dân số, tinh thần trách nhiệm xã hội, năng lực phản bác các luận điệu sai trái, thù địch trên không gian mạng. Đó không chỉ là giáo dục niềm tin mà còn là giáo dục hành động, giúp SV có khả năng vận dụng tri thức lý luận vào thực tiễn cuộc sống, học tập và lao động; hình thành năng lực tư duy phân biện, tư duy lý luận, năng lực nhận thức và giải quyết vấn đề chính trị - xã hội... Sự thống nhất giữa tính

khoa học và tính giáo dục là điều kiện tất yếu để đổi mới giảng dạy LLCT trong thời đại số. Đó là quá trình chuyên hóa lẫn nhau, tri thức khoa học trở thành công cụ giáo dục nhân cách, giáo dục lý tưởng, niềm tin... tạo động lực để SV tiếp cận, khám phá và phát triển tri thức khoa học. Sự thống nhất biện chứng này là nền tảng để nâng cao chất lượng, hiệu quả và sức hấp dẫn của môn LLCT trong giáo dục đại học hiện nay.

2.3. Một số giải pháp cơ bản nhằm phát huy sự tương tác qua lại giữa tính khoa học và tính giáo dục trong giảng dạy lý luận chính trị ở thời đại số

Đổi mới giảng dạy LLCT trong bối cảnh chuyển đổi số hiện nay là yêu cầu khách quan nhằm nâng cao chất lượng giáo dục nói chung, chất lượng giáo dục chính trị, tư tưởng, phát triển năng lực tư duy lý luận, niềm tin và hành động cách mạng của SV trong các cơ sở giáo dục đại học nói chung. Để hiện thực hóa mục tiêu đó, cần thực hiện đồng bộ 04 giải pháp cơ bản sau:

Thứ nhất, ứng dụng công nghệ số, đổi mới phương pháp giảng dạy. CMCN 4.0 mở ra khả năng to lớn cho việc đổi mới phương pháp dạy và học LLCT. Có thể nói, chuyển đổi số là yếu tố then chốt để nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng yêu cầu của kỷ nguyên mới nói chung, giáo dục LLCT nói riêng. Do đó, các cơ sở giáo dục đại học cần kiến lập hạ tầng viễn thông đồng bộ, hiện đại, triển khai hiệu quả việc ứng dụng công nghệ số vào giảng dạy, học tập, nghiên cứu LLCT, sử dụng học liệu số, lớp học ảo, các nền tảng trực tuyến và trí tuệ nhân tạo hỗ trợ giảng dạy, giúp SV tiếp cận tri thức mọi lúc, mọi nơi, qua hình thức linh hoạt, sinh động. Song song với đó, cần chủ động, linh hoạt tổ chức các hoạt động nhằm tăng tính tương tác, đối thoại giữa GV và SV trong việc tiếp cận, xử lý các thông tin về tình hình kinh tế, chính trị, văn hóa đang diễn ra sôi động trong đời sống hiện thực nhằm phát huy vai trò chủ động, sáng tạo của SV, biến quá trình tiếp thu tri thức thành quá trình tự nhận thức và tự giáo dục.

Thứ hai, bảo đảm tính khoa học trong giảng dạy. Tính khoa học là điều kiện tiên quyết bảo đảm cho nội dung giảng dạy LLCT có cơ sở lý luận, thực tiễn và giá trị định hướng bền vững. Xuất phát từ những thành tựu khoa học của CMCN 4.0 đang hiện diện trong đời sống, cần cập nhật, hiện đại, phản ánh trung thực hệ thống các nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng. Trong

mỗi bài giảng, GV cần cập nhật, tăng cường liên hệ thực tiễn Việt Nam và quốc tế, giúp SV hiểu sâu hơn quy luật phát triển của xã hội hiện đại, so sánh, đối chiếu để củng cố niềm tin khoa học vào con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Bên cạnh đó, cần có cơ chế khuyến khích SV nghiên cứu khoa học chính trị. Đây là một trong những giải pháp quan trọng nhằm hình thành tư duy độc lập, năng lực phản biện và sáng tạo, bởi thông qua nghiên cứu khoa học, SV không chỉ tiếp thu tri thức mà còn tham gia sản xuất tri thức, vận dụng lý luận vào giải quyết các vấn đề thực tiễn.

Thứ ba, phát huy tính giáo dục của môn học.

Tính giáo dục là mục tiêu xuyên suốt của giảng dạy LLCT, góp phần hình thành nhân cách, bản lĩnh chính trị và đạo đức cách mạng cho SV. Bởi vậy, cần đưa vào bài giảng những tình huống thực tiễn, những tấm gương cách mạng tiêu biểu, vấn đề đạo đức nghề nghiệp nhằm khơi dậy tinh thần trách nhiệm xã hội, ý thức công dân và lý tưởng sống đẹp. Đồng thời, cần tăng cường giáo dục qua trải nghiệm và hoạt động chính trị - xã hội, như: các diễn đàn SV với Đảng, tọa đàm về tư tưởng Hồ Chí Minh, các hoạt động tình nguyện vì cộng đồng... Qua các hoạt động trải nghiệm thực tế đó, SV được “sống trong lý luận”, chuyển hóa nhận thức thành hành động thực tiễn, hình thành niềm tin và tình cảm chính trị bền vững.

Thứ tư, xây dựng đội ngũ giảng viên lý luận chính trị đáp ứng yêu cầu thời đại số. Đội ngũ GV các môn LLCT trong các cơ sở giáo dục đại học là nhân tố quyết định chất lượng giảng dạy. Do đó, cần xây dựng đội ngũ có tri thức khoa học, phẩm chất chính trị kiên định, bản lĩnh tư tưởng vững vàng, thành thạo tin học, ngoại ngữ,

có năng lực sư phạm sáng tạo, khả năng tổ chức các hoạt động học tập số hóa. Trong nền giáo dục số, GV các môn LLCT không chỉ là người truyền thụ tri thức mà còn là người truyền cảm hứng, dẫn dắt SV tự khám phá, tự bồi dưỡng nhân cách, niềm tin, lý tưởng, tinh thần cống hiến, trách nhiệm với cộng đồng... Do đó, GV các môn LLCT phải luôn ý thức được việc tự học, tự bồi dưỡng, tự tu dưỡng, rèn luyện cả về trình độ chuyên môn, năng lực nghiệp vụ... nâng tầm trí tuệ, tri thức chuyên ngành và các tri thức về khoa học liên ngành.

III. KẾT LUẬN

Công nghệ số mang lại lượng thông tin khổng lồ, đa chiều cạnh, song cũng làm gia tăng nguy cơ lệch chuẩn về nhận thức, giá trị và niềm tin. Vì vậy, đổi mới giảng dạy LLCT ở thời đại số phải dựa trên nền tảng khoa học vững chắc, đồng thời phát huy mạnh mẽ vai trò giáo dục định hướng chính trị - tư tưởng cho SV. Ứng dụng công nghệ, phương pháp giảng dạy số, trí tuệ nhân tạo hay dữ liệu mở phải được đặt trong khuôn khổ của mục tiêu giáo dục con người toàn diện, có bản lĩnh chính trị, có khả năng tư duy phản biện và hành động sáng tạo. Sự thống nhất giữa tính khoa học và tính giáo dục không phải là sự pha trộn cơ học, mà là quá trình hòa quyện nhuần nhuyễn giữa “dạy chữ” và “dạy người”, giữa “truyền tri thức” và “truyền niềm tin”. Có sự nhuần nhuyễn giữa hai thành tố ấy, giảng dạy LLCT mới thực sự đạt hiệu quả tối ưu, góp phần hình thành thế hệ SV thời đại số có tri thức khoa học, phẩm chất đạo đức cách mạng trong sáng, tư duy độc lập và khát vọng cống hiến cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Thu Hoài (2024), *Ứng dụng ChatGPT trong dạy và học các môn lý luận chính trị*, <https://www.sggp.org.vn/ung-dung-chatgpt-trong-day-va-hoc-cac-mon-ly-luan-chinh-tri-post769503.html>, truy cập 15/02/2026.
C. Mác và Ph. Ăngghen (1995), *Toàn tập, Tập 1*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr. 519.
V.I. Lênin (1980), *Toàn tập, Tập 6*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr. 29.